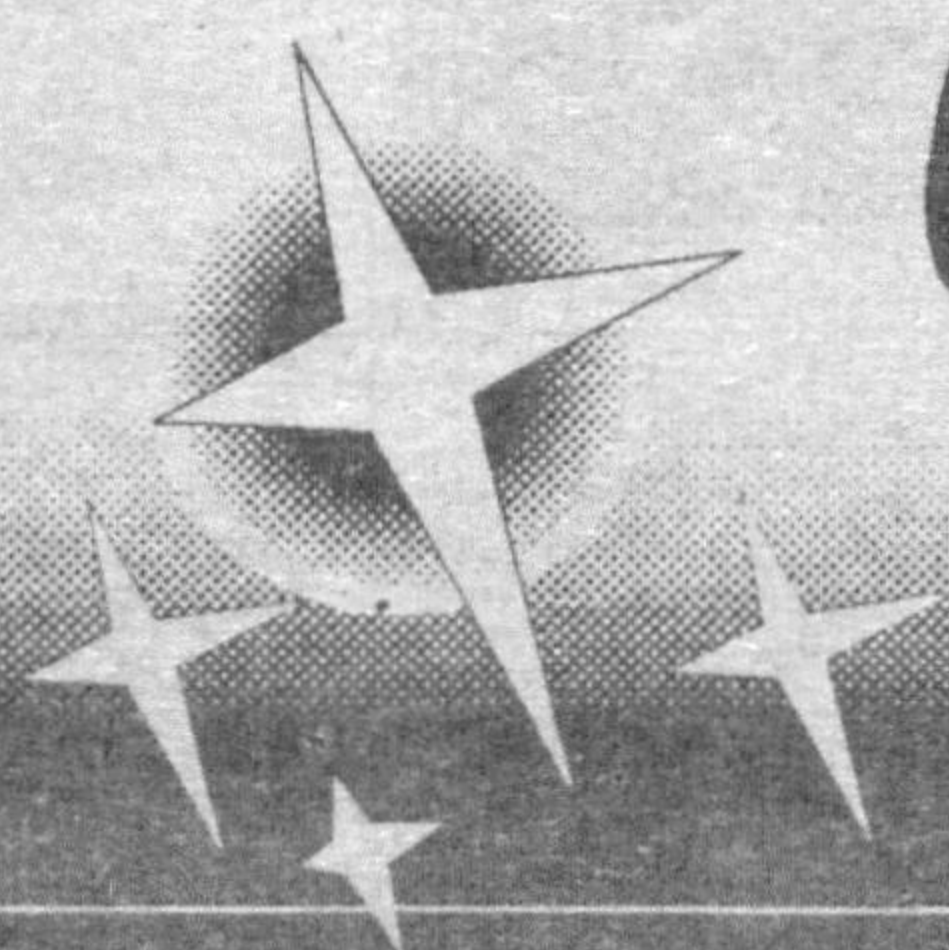

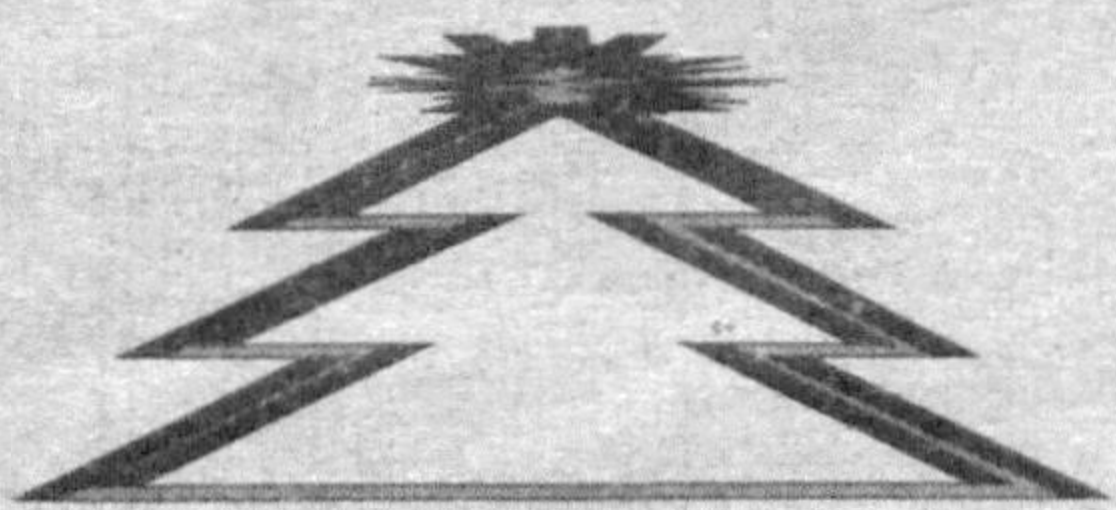
ТОНТЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни»
номи билан чиқа бошлаган

№ 59(65877)
1996 йил, 3 январь, чоршанба

Сотувда
эркин нархда

Қишнинг қировли кунлари бўлишига қарамай, шаҳримиз кўчалари, хийбонлари болалар билан гавжум. Таътил ўз номи билан таътил-да. Бўлганда ҳам қишки, завқу шавққа тўлиқ таътил.

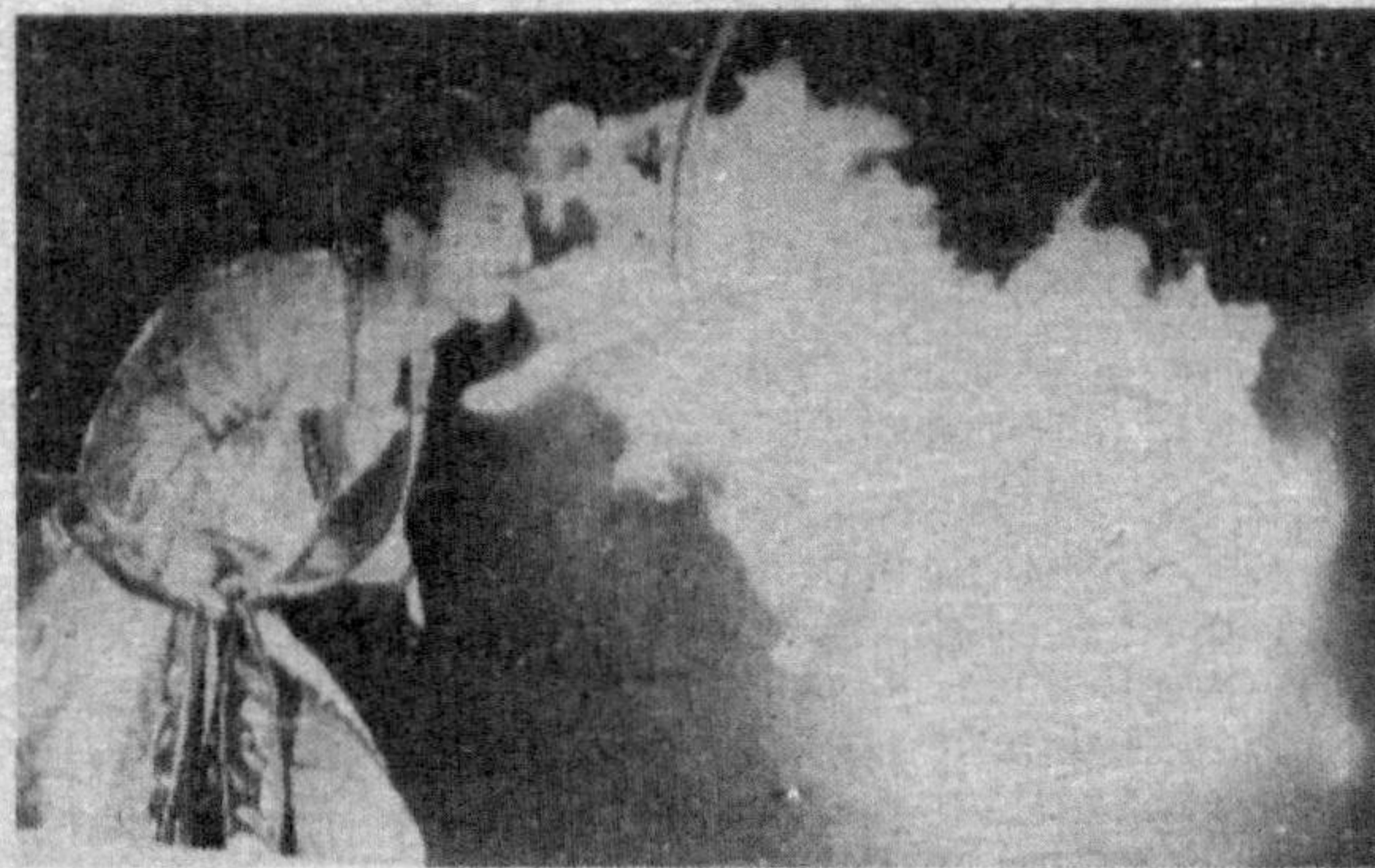
Болажонлар орасида совукдан жунжикиб, ғиншиб бораётганларини ҳеч учратмайсиз. Бари қувноқ, бари шод. Севинмай бўладими ахир, уларни ажойибу ғаройиб томошалар, қизиқарли саргузаштлар, қолаверса, оппоқ соқолли Қорбобонинг сирли совгалари кутяпти.

Байрам томошаларига кечикиб қолмайлик, дея

ЦИРКДА

ошиққан болажонлар билан лик тўла Тошкент давлат циркида ҳам бугун катта шодиёна. Манежда каттакон арча безатилган. Безатилгану қандайдир хо муш тургандек. Эътибор бериб қарашса, арча шохларига осилган турли рангдаги митти чироқчалари ёқилмаган экан. Қувноқ масхарабозлар Тим ва Том сەҳрли таёкча ёрдамида энди гина арчани ёқишга чоғланишган эди ҳамки, қайдандир пайдо бўлиб қолган Ялмоғиз кампир уларнинг қулидан сەҳрли таёкчани тортиб олди. Масхарабозлар кўнгли чўкиб, йиғламоқдан бери бўлишди. Болаларни айтмайсизми, шундай кайфиятлари тушиб кетдики, гўё энди Янги йил келмай қоладигандек. Шунда Эзгулик париси дарҳол уларга ёрдамга ошиқди. Сەҳрли таёкчани қайтиб олиб, каттакон арча чироқларини ёқиб берди. Зумда сахна ҳам, митти томошабинларнинг диллари ҳам нурафшон бўлиб кетди.

АРЧА

Олис-олис ўрмонлардан Арча байрамига чарчаб-хориб етиб келган Қорбобо ҳамда гузал Қорқиз бироз нафас ростлаб олишгунча, болажонлар қиш, қор, Қорбобо ҳақидаги ўзлари ёд олган шеър ва кўшиқларини ижро этишди. Кейин эса катта арча атрофида байрам бошланди. Қорбобо, қорқиз, гимнастикачилар, кўз бойлогичу ҳайвон ўргатувчилар ҳамда уларнинг «ақлли» жониворлари болалар билан бирга кенг давра олишди, томошалар кўрсатишди. Айиқполвон куйчалди, маймун кўшиқ куйлади, «Машка» лақабли оппоқ, кўркам от эса рақсга тушди. Уларни гулдурос қарсақлар билан олқишлашаётган болажонлар шундай ажойиб томоша ҳозирлаганликлари учун цирк артистларига раҳматлар айтишди.

Суратларда: Циркдаги байрам томошаларидан лавҳалар.

БИР ҲАФТА ЯНГИЛИКЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов Фармониға мувофиқ 1996 йил «Амир Темур йили» дея эълон қилинди.

Пойтахтимиздаги «Туркистон» санъат саройида болалар учун «Президент арчиси» янги йил томошалари бўлиб ўтди.

Нукус шаҳрининг Абай номидаги мактаб ҳовлисида ана шу машҳур қозоқ шоири ва мутафаккири бюсти урнатилди.

Чироқчи тумани ҳокимлигининг қарорига биноан барча мактабларга 2-5 гектардан ер ажратиб берилдиган бўлди.

Шеробод туманида тез кунда очилаётган янги дуконда кундалик рузгор моллари билан бирга болалар костюмларини харид қилиш мумкин.

Пискентдаги 3-ўрта мактаб ўқувчиси Мирсобит Миробидов Ҳиндистоннинг Шанқар шаҳрида утказилган ёш рассомлар куриктанловининг ғолиби бўлганлиги ҳақида қувончли хабар келди.

Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов туманидаги 310-мактабда иқтисод, биология ва журналистика соҳаси бўйича билим берилдиган синфлар очилди.

ЙЎҚ, ТУЛКИ БЎЛМАЙМАН

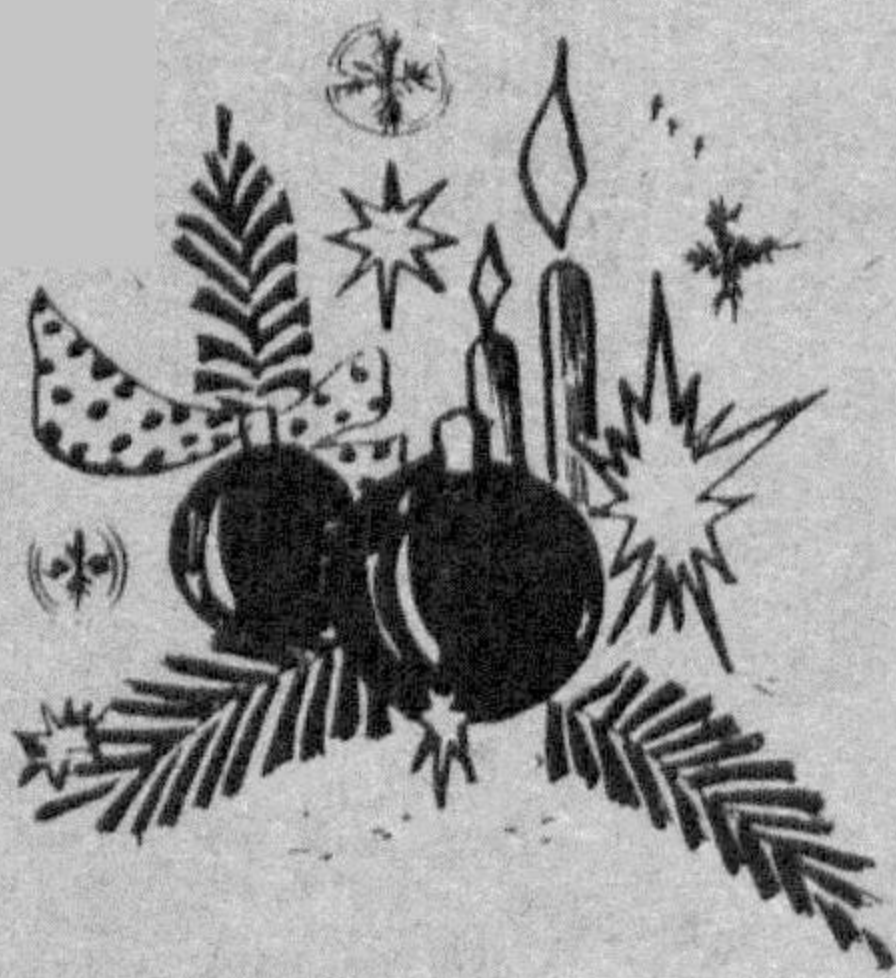
— Опажон, мен тулки бўлмайман,
— Нега?
— Тулки қўрқоқ.
— Қўрқоқ эмас, айёр дегин.
— Аввал қўрқоқ, кейин айёр, ана, қизларингиз тулки бўлишсин, улар чақмачақар.

Тарбиячи опа угил болалар билан қизчаларни муро-сага келтириш учун роса уринди. Уларга бир-бирлари билан уришиш, аразлашиб юриш яхши эмаслиги, болалар қизларни хафа қилса, улар олдида кўпол гаплар айтишса, уз оналари, опалари, сингилларини хафа қилиш билан баробар эканини тушунтирди.

Угил болаларнинг бири шер, иккинчиси айиқполвон, учинчиси фил бўлишга розилик берди. Қизлар ҳам ўзларига олмахон, қуён, улоқча каби эртақ қаҳрамонларини танлашди. Аммо ҳеч ким тулки ролини уйнашга рози бўлмади.

Р. АЛЬБЕКОВ олган суратлар.

• Ўқиб, хулоса чиқаринг

Литванинг Паневежисча шаҳри яқинидаги дарахтзорда узунлиги уч метр келади-ган илон пайдо бўлди. Унга тасодифан дуч келиб қолган ўсмир сира кўркмади, сабаби жонивор ўлик эди.

Маълум бўлишича, илоннинг ҳалок бўлганига унча кўп бўлмаган, ҳатто қушлар ҳам чўқиб улгурмаган экан. Африка ва Жануби-шарқий Осиёда яшашга мослашган ва Литвага номаълум сабабларга кўра келиб қолган бечора жонивор қаттиқ совуққа бардош беролмаган. Илонни бу ерга ноқонуний йўл билан олиб келган очкўз кимсаларга нисбатан кишининг нафрати кўзийди.

Қизик, ўша шафқатсиз кимсалар илонни олиб келаётганларида қандай фойдани кўзлашди экан?

НОЁБ ТОПИЛМА — АЖАЛ ЭЛЧИСИ

Бугулма шаҳрида янги уй пойдевори учун чуқур қазийтган ишчилар қандайдир занглаган темирни топиб олишди, ва уни очиб кўришга ҳаракат қилишди. Аммо, хайриятки, қўллари бунгача етиб бормади. Уни атрофи билан қазиб олиб, чиқиндихонага элтиб ташлашди.

Уй битиб, томи ёпилгач, эга-

сининг ёдига бояги ғалати топилма тушиб қолади ва милицияга хабар беради. Мутахассисларнинг аниқлашича, у 1914 йилда чиқарилган 76 миллиметр калибрли снаряд экан. Ажал қуроли шаҳар чеккасига олиб чиқиб, портлатиб юборилди. Бироқ шу жойда яшовчи аҳоли бу ерларда фуқаролар урушининг қонли жанглари бўлиб ўтганини билишгач, ташвишга тушиб, ўзларига берилган томорқаларни саёёрларга пухтароқ текширтиришга ҳаракат қиляптилар.

ОНАСИНИ УРГАН БАДБАХТ

Тверлик етмиш ёшли онахон ёлғиз фарзандини оқ ювиб, оқ таради, хор-зор қилмай ўстирди. Бола катта бўлгач, кекса, муштипар онаизорга суянчиқ бўлиш, гўзал қаллиқ олиб келиб хонадонни обод қилиш ўрнига ичкиликка берилди, дўқ-пўписа билан сўнгги нафақасини ҳам тортиб олди. Бечора она аввалгидай бадбахт фарзандга ош-овқат тайёрлади, ичмасликка ундаб насиҳатлар қилди. Бироқ насиҳат ёкмаган ўғил ошхонада куйманаётган онасининг бошига қозон билан урди. Она сўниб бораётган кўзларини бадбахт ўғлига тикканча ҳаёт билан видолашди.

— Кеча сув қуйиб ясаган сирпанчигим ойнадек ялтирлабди. Кечкурун роса сирпанчиқ учдик. Аммо эрта-лаб ёмон бўлди-да, бир кампир ўша ердан ўтаётди, чунонам йиқилдики, бечорани одамлар суяб зўрга тургазишди.

Бу гапимни эшитган синфдошим Сайфининг бирдан ранги ўчиб сўради:

— Қора пальто кийганмиди?
— Ҳа.
— Оқ рўмоли бормиди?
— Ҳа.
— Бўйи паст, семизроқмиди?
— Қаердан билдинг?

РОСА СИРПАНЧИҚ ЎЧДИМ, АММО...

У саволимга жавоб ҳам бермай чопганича ташқарига отилди. Эшикдан чиқаётди:

— Аҳмоқ, менинг бувим йиқилибдилар-ку, бувижон! — дедию муштини қисиб, ўдагайланганича кўздан ғойиб бўлди.

Бирдан юрагимни ваҳм босди. «Бувиси ётиб қолган бўлса-я»?

— Ҳе, сирпанчиқ ясамай кет, мабодо Сайфининг бувиси ўрнига сенинг ойингми, опангми йиқилиб тушганда нима қилардинг, — зарда қилиб олдимдан ўтиб кетди Гули. Ноқулай аҳволда қолдим.

НОДИР ЯХШИЕВ,
Марғилон шаҳар,
Ёйилма маҳалласи.

(Латин халқ эртаги)

Қадим замонда кекса аёзнинг ёлғиз фарзанди бўлиб, у жуда мақтанчоқ экан. «Отам жуда қариб қолди. Энди ўз ишини яхши бажара олмайдди, — уйлабди бир куни Аёзча. — Мен бўлса кучлиман, одамларни шундай совқоттирайки, дағ-дағ титрашсин».

У йўлга тушибди. Қараса, изовида бир хомсемиз одам кетаётган экан. У киши шу қадар ураниб-чирманиб олган эканки, ташқаридан қараганлар у «сира совқотмайди» деб уйларкан.

Кичик Аёз ҳунарини ишга солибди. Ўз «ўлжа»сининг аввал бурни, юзларини чимчилабди, қўлқопи, пустини орасига кириб олиб, совуга бошлабди. Орадан бир қанча вақт ўтиши билан йўловчи ростдан ҳам совқотиб, уйига зўрбазўр етиб келибди. Бу кичик аёзнинг ғалабаси экан.

— Ота, мен роса ураниб олган бир одамни шундай музлатдимки, кучага чиққанига пушаймон бўлди, — мақтанибди отасига уйга қайтгач.

— Битта ютуқ билан мақтаниш яхши эмас, — насиҳат қилибди бобо. — Сен ишламаётган, чиниқмаган бир олам-

ни совқоттирибсан. Агар кучли бўлсанг, ўрмонга утин кесгани кетаётганларни енгилга ҳаракат қилиб кўр.

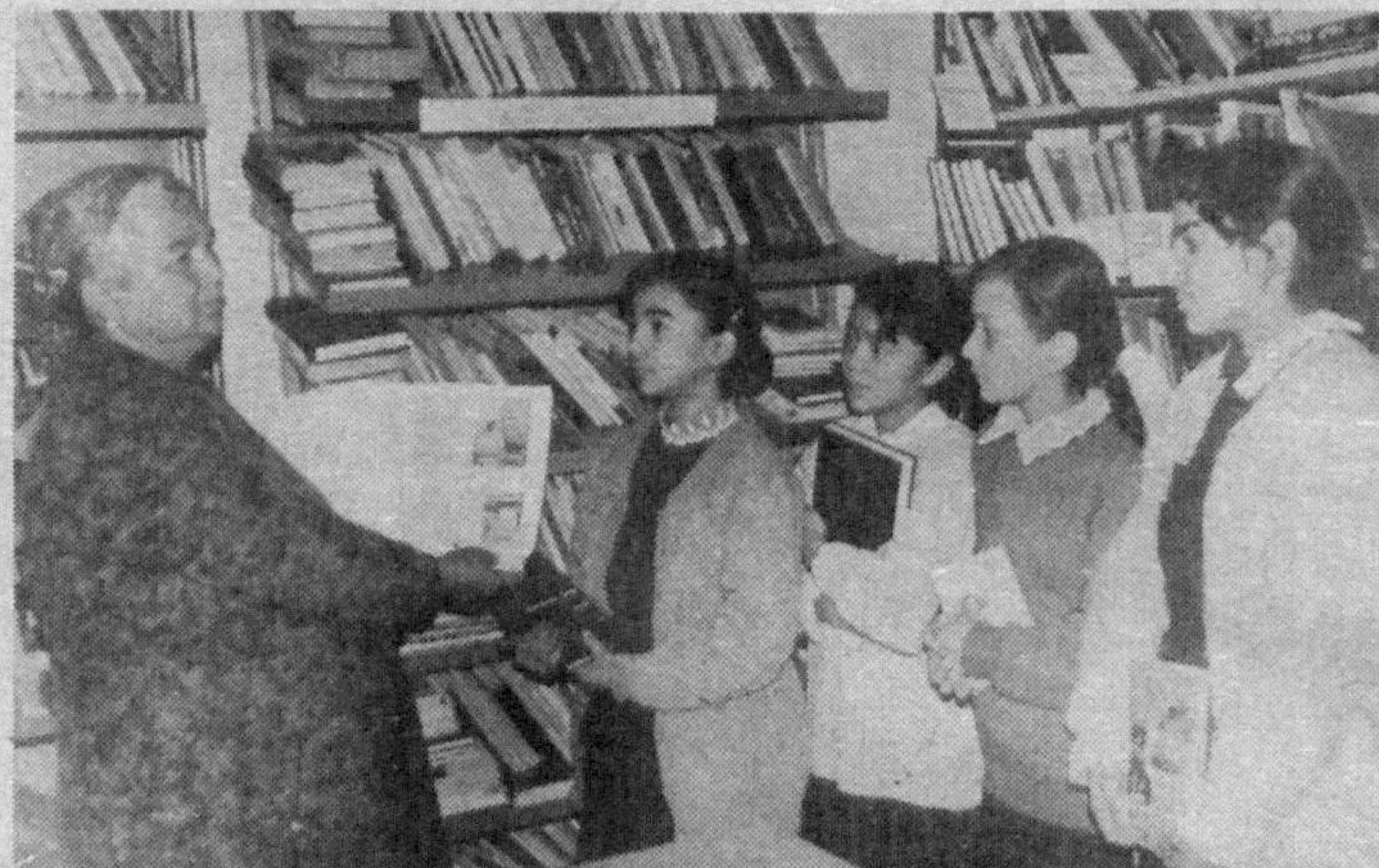
— Ҳе, шуям иш буптими, — керилибди мақтанчоқ.

Эртасига у утинчининг чанасига етиб олибди-да, аччиқ захрини соча бошлабди. Утинчи чанадан тушиб чопа бошлаган экан, танасига иссиқлик югурибди. Шу зайлда улар ўрмонга етиб келишибди. Утинчи қуриган дарахт шохларини ғамлашга тушган экан, совуқ таъсир ўтказмоққа бошлабди, лекин қанча ҳаракат қилмасин, ниятига етолмабди.

Мақтанчоқ қараса, бўлмайдиган. Барча уринишлари зос кетяпти. У шартга чолнинг қўлқоплари ичига жойлашиб олибди. Бундан аччиқланган утинчи музлаган қўлқопни бўлга билан роса урибди. Мақтанчоқ зўрга қочиб қутулибди.

— Ана шунақа ўғлим, меҳнаткашни енгил қийин, — дебди кекса Аёз шумшайиб қайтган ўғлига.

ЭРТАКНИ АСАКА
шаҳридаги 8-мактаб
ўқувчиси Гулфира
ОТАЖОНОВА таржима
қилиб юборган.

• Меҳрибон, меҳри бор муаллим ШИРИН СЎЗНИНГ ШИРАСИ

Шайх Саъдийнинг «Гулистон» номли машҳур асарида шундай ҳикоят бор: Бемор ётган хонага дўсти келиб шундай дебди: «Азоб чекиб ётавермай фалончи табибнинг ҳузурига борсанг бўлмайдами?» Шунда бемор дебди: «Уша табибнинг бадмуомала эканини билганингда эди, менга бундай маслаҳат бермаган булардинг. Унинг миннатли сўзларидан дардим янада оғирлашади».

Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги 2-болалар кутубхонаси ёнидан ҳар сафар ўтаётганимда бу ерда болаларнинг гавжумлигини қуриб ана шу ибратли ҳикоят ёдимга тушаверади. Кутубхонага ён-атрофдаги 245, 124, 4, 81-урта мактабдан болалар келиб бадийи ва қўшимча ўқув қўлланмаларини олиб фойдаланишади.

Масканнинг деярли ҳар куни болалар билан гавжум бўлиши сабабини кутубхоначи опа Ҳури Ёкубованинг хушмуомалалиги, китоб танлашда болаларга яхши маслаҳатлар бера олиши билан изоҳлашади.

Зеро, Ҳури опа кутубхона соҳасида анча йиллардан буён ишлаб келаётгани сабабли болалар психологияси, қизиқиши, характерини яхши ўзлаштириб олган. Шунинг учун ҳам мактаб ўқувчилари Ҳури опа Ёкубовани ўз оналаридек ҳурмат қилишади. Бадийи адабиётга булган қизиқишлари Ҳури опа туфайли янада органини кўпчилик болалар яширишмайди.

Ҳа, донолар айтганидек хушмуомалаликда гап кўп. У инсонни иззат-ҳурматга сазовор этади. Ширин сўзнинг шираси ёш дилларни ўзига оҳанграбдек тортади. Шайх Саъдий ҳам ўз асарларида Ҳури опа каби болапарвар, муомаласи ширин, яхши инсонларни ҳаётда қадрланиши, тилидан бол ўрнига заҳар томадиган кимсалардан одамлар қочишини назарда тутган бўлса ажабмас.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

Суратда: Ҳури опа Ёкубова болалар билан суҳбат пайтида.
Засим Соколов олган сурат.

• Қишки таътил кунларида

НИМА, ҚАЕРДА, ҚАЧОН?

1996 йилнинг 1 январидан 7 январигача Алишер Навоий номидаги санъат саройида, Тошкент давлат циркида ва «Алпомиш» марказий спорт саройида умумшаҳар Янги йил арчаси томошалари ўтказилади. Мазкур кошоналарда ҳамда касаба уюшмаларининг маданият саройларида Бирлашган Араб Амирликларидан келтирилган байрам совғалари тарқатилади.

Мустақиллик майдонида Янги йил арчаси урнатилиб, театрлаштирилган томошалар намоиши этилади, бозорлар ташкил қилинади. Ушбу тadbирлар Халқ таълими, Маданият ишлари бош бошқармалари, шаҳар спорт қўмитаси, оммавий-маданий, спорт тadbирларини тайёрлаш дирекцияси томонидан уюштирилади. Булардан ташқари, янги йил томошалари ўтказиладиган жойларда тиббий ёрдам курсатиш шаҳобчалари ҳозирланиб, шифокорларнинг навбатчилиги ташкил этилади.

Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси томонидан А. Навоий номидаги санъат саройида, «Алпомиш» спорт саройида, Тошкент давлат циркида ва Мустақиллик майдонида жамоат тартиби сақланиши таъминланади. Турли муассасалар, корхоналар ва ташкилотларда Янги йил арча байрамларини ўтказиш даврида ёнгина қарши тартиб ва қоидаларга амал қилиш назорат этилади.

Ўқувчиларнинг қишки таътил кунларида фаолият курсатадиган оромгоҳлар 1995 йилнинг 30 декабридан бошлаб болажонларни бағрига қорлайди. Булар «Технолог» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Камалак» оромгоҳи 120 нафар болани, Ўзбекистон Республикаси Президенти девони ишлар бошқаруvinинг «Семург» оромгоҳи 300 нафар болани, «Ўзмаишиймарказ» бирлашмасининг «Маиший хизматчи» оромгоҳи 100 нафар болани, «Алгоритм» бирлашмасининг «Эльбурс» оромгоҳи 300 нафар болани қабул қилади.

ТУРКИСТОН БОЛАЛАРИ БИРЛАШДИЛАР

Республикадаги истеъдодли, ижодкор ёшларнинг тез-тез жамланиб туришлари, ўзаро фикр алмашиб, бир-бирларининг ишлари билан танишишлари, дўстлашишлари яхши бир анъанага айланиб борапти. Яқинда ана шундай дўстлик учрашувларидан яна бири республика ўқувчилар саройида бўлиб ўтди. Ушбу масканда «Вилоят, шаҳар, туман ўқувчилар уйлари, саройлари ёш ижодкорлари ва фаоллари» республика слёти ўтказилди. Ижодкор ёшлар анжуманида иштирок этиш учун республикада турли вилоятларидан, шунингдек, ҳамдўстлик мамлакатлари — Қозоғистон, Қирғизистон, Туркменистон ҳамда Тожикистондан ҳам ўқувчилар ташриф буюришди. Бу дўстлик дийдорлашуви болаларнинг ҳақиқий шодиена байрамига айланиб кетди, куй кўшиққа уланди. Сарой фойесига «Ёш ижодкорлар» республика

кўргазмаси ташкил қилинди. Ўзбекистон Халқ таълими вазири Жўра Ғаниевич Йўлдошев слёт қатнашчиларини самимий қутлаб: «Бугун «Туркистон умумий уйимиз» шиориға «лаббай» деб жавоб берган Туркистон болалари бирлашдилар» дея кўргазмани очиб берди. Ижодкор болалар ўз қўллари билан ясаган буюмлардан ташкил топган кўргазмада туркманларнинг папоғию қозоқларнинг дўмбираси, қирғизларнинг ўтовию ўзбекларнинг зардўзлик буюмлари... қўйинчи, ажойиб ва ғаройиб нарсалар ўрин олганди. Айниқса, сурхондарёлик ўқувчилар тайёрлаб келган соҳибқирон Амир Темур ҳамда шеърят мулкининг султони ҳазрат Алишер Навоийнинг матога зарҳал ипаклар билан тикилган суратлари кўпчиликнинг диққатини тортди.

Куйида слётда иштирок этган тенгдошларингиз таассуротлари билан танишасиз.

КОЗОКЧА РАКС СОВФА ҚИЛАМИЗ

Саида, Мира, Камила, Асель, Айтон, Алпагул исмли қизлар узларини «Биз Қозоғистонда» дея таништирилганларида, тўғриси, бироз ҳайратландим. Қозоқ қизларини Қизжибек сингари узун, оппоқ, харир кўйлак, гулдор нимчаю уқпарлар қадалган қалпоқларда кўраман, деб уйлагандим чоғи. Бу қизлар эса ҳозирги кўлаб «Рэб» гуруҳлари киядиган либосларда эдилар. Маълум бўлишича, улар Алмати шаҳридаги республика ўқувчилар саройи қошида ташкил қилинган «Ақ-қосершин» дастасининг иштирокчилари бўлиб, қозоқ халқ рақслари билан биргаликда замонавий рэб уйинларини, ўзбекча ва жаҳон

Муҳаммадқулиев ҳам кўлаб тенгдошлари қатори саройнинг фаол иштирокчиларидан.

— Саройимизда жуда кўлаб тугараклар фаолият курсатади, — деди дўстлари номидан гапириб Мерган. — Кулолчилик, дурадгорлик, тикувчилик, тукувчилик гиламдўзлик ва бошқалар. Мен дўстларим билан саройнинг рақс тугарагига қатнашман. Ўзбекистонлик дўстларимизга атаб янги концерт дастурини тайёрлаб келганмиз. Шунингдек, турли тугаракларда шуғулланаётган дўстларимиз ясаган буюмлардан совғалар, энг муҳими, туркман болаларининг саломини келтирдик.

ҚИРҒИЗ ҚИЗИ ХАМ БЎШ КЕЛМАДИ

Кенг давра олган угил-қизлар завқу шавқ билан қарсақ чалишяпти. Уртада эса қирғиз қизи Шахризат Сартбаева кўшиқ куйлаб, рақсга тушяпти.

— Назаримда, менинг рақс-

ларим ўзбекистонлик дўстларимга ҳам маъқул бўлди, — дейди ҳаяжонини яширмай қизалоқ. — Ахир бу рақсга бир ойдан бери ҳозирлик кўраман. Рақс санъатига жуда ёшлик чоғларимданоқ меҳр қўйгандим. Ана шу иштиёқ Бишкек шаҳри-

даги «Сайтек» номли болалар ва усмирлар маркази қошидаги «Жаш қыял» миллий хореография дастасига етаклади. Ҳозирги кунда тугарак раҳбаримиздан талайгина рақсларни урганиб олдим.

Тошкентда ўтказилган ушбу слётдан бир олам таассуротлар билан қайтыпман. Гарчанд тилимиз бошқа бўлсада, ўзбек, тожик, туркман, қозоқ тенгдошларим билан бир-биримизни жуда яхши тушундик...

ШИРУ ШАКАР ДЕГАНИ...

— буикки халқ дўстлиги, қардошлиги, жондошлиги дегани, — дея изоҳ берди Сурхондарё вилояти, Бойсун туманидаги «Ширу шакар» болалар фольклор дастаси раҳбари Хайрулло

ака Насриддинов. — Маълумки, шеърят мулкининг султони Алишер Навоий, Фузулий каби шоирларимиз «ширу шакар» услубида, яъни туркий тилда байт бошлаб, форс тилида давом эттирилаётган шеърлар езишган. Биз ҳам туманимизда яшаб келаётган икки халқ орасидаги қадимий дўстлик ришталарини янада маҳкамроқ боғлаш ниятида, тожик тилидаги 5-мактаб ҳамда ўзбек тилидаги 1-мактаб ўқувчиларини жамлаб, ана шу дастани ташкил қилганмиз. Санъатта меҳр қўйган умид-

ли ёшлар унда талайгина. Дастамизнинг етакчи ижрочиларидан бири Фаридун Насриддинов 1992 йилда ўтказилган «Ориён» фестивали лауреати бўлган. Акмал Саидов, Нафосат Ҳолиқовалар ҳам дастамиз фахридир. «Кел-кел-хо», «Қизгина», «Жиги-жиги» каби икки халқ тилидаги лапар ва термаларини маромига етказиб ижро этишади. Бугунги анжуманга «Ватан ҳақида кўшиқ» номли композицион дастур ҳозирлаб келгандик. Уни дўстларимиз илиқ қарши олдилар.

ФАРҒОНАЛИК ТЎҚУВЧИ ҚИЗ

Фарғона шаҳридаги 17-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Хуршида Маҳмудовани «гилам туқувчи қиз», деб аташади. Бугада жон бор албатта. Дастлаб гилам туқиётган онаси атрофида гирдиқапалак бўлиб, бу хунарнинг ҳадисини олган Хуршида, кейинчалик шаҳар болалар ва усмирлар ижодиёти маркази қошидаги гиламчилик тугарагига қатнай бошлади.

— Билган сари, билгинг келаверар экан кишининг, — дейди Хуршида. Авваллари «қачон мен ҳам туқишни урганаману, худди онамдек гиламлар туқийман» дея орзулардим. Ҳозир эса гиламларнинг янги-янги шакллари, қўрган одамни ҳайратта солгудек жилolari ҳақида кўпроқ уйлаяпман. «Ёш ижодкорлар» кўргазмасига ҳам ишларимдан намуналар — тўрт бурчакли, саккиз бурчакли совгабон митти гиламчалар, қути ва сумкачаларимдан олиб келганман. Кўргазма якунида уларни қардош дўстларимизга совға қилиш ниятидаман.

Туркистон болаларининг дўстлик анжуманига айланиб кетган слёт якунланди. Меҳмонлар ҳам, мезбонлар ҳам бир олам таассуротлар билан, «Қуришгунча» дея хайрлашдилар.

Феруза ЖАЛИЛОВА.

Суратларда: «Вилоят, шаҳар, туман ўқувчилар уйлари, саройлари ёш ижодкорлари ва фаоллари» республика слётидан лавҳалар.

Р. АЛБЕКОВ суратга туширган.

ТУРКМАН БОЛАЛАРИДАН САЛОМ

Туркменистоннинг Ашгабат шаҳридаги «Новчалар ойим» (ўқувчилар) саройи туркман болаларининг энг сеvimли масканларидан бири. 56-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Мерган

(ҳикоя)

Шанба куни мактабдан келсам, дадам машинамизни тахт қилиб, қаёққадир отланиб турибдилар. Ойимлардан сурасам: «Амманларникига — Хужакентга кетяптилар» дедилар.

Хужакент деганлари Бустонликдаги жулаам чиройли қишлоқ. Шундоққина тепасида сув омбори бор. Ёз пайтлари бу ерлар шаҳарликларнинг иссиқдан жон сақлайдиган жойига айланади. Бироқ узлари учун ҳам, машиналари учун ҳам чипта сотиб олишлари шарт. Қизига, худди томошабоққа кирадигандек. Бир қараганда тугрия қилишади, ахир, айтадиларку: «Шаҳар бедарвоза эмас» деб. Жаннати жойларнинг дарвозаси бўлгани яхши-да.

Хуллас, «менам борамам» деб дадамларга ҳақилладим. Дадам булса «йуқ» дегандек қовоқ уйдилар-да: «дарров бораману, қайтаман», — дедилар.

— Жон дадаси, борақолсин, қаранг, ранги синикиб кетибди, ҳаво алмаштириб келади, — тарфимни оддилар ойм.

Нихоят, йулга тушдик. Қандай маза. Кучалар теп-текис, машина қанот чиқаргандек елмоқда. Тоғ тарафга кетаяпмиз, у томондан гала-гала қушлар биз томон кучаяпти. Биламан, улар шу кетишда иссиқ улкаларга йул олишган. Баҳорда булса тоғ тарафга кучанларини кургандим. Атроф ям-яшил эди ушанда. Энди булса ҳаммаёқдан шағал қуриниб етибди. Шудгорланган катта-катта майдонлар шип-шийдон, ут-уланлар ҳам саргайган.

Поччам баҳорда бизларни тоққа олиб чиққанди. Хилма-хил ут-уланлари гулларни қуриб қувонган, ҳайрон қолган эдим. Дулана, тоғолча деганлари шунақанги оппоқ бўлиб гуллар эканки, худди тоғ этақларига оқ булутлар тушгану, бу ерда адашиб қолиб кетганим, дейсиз. Уша тобда булоқ буйида дам олиб утирган поччам фахр билан:

— Бу жойлар нақд жаннатнинг узи. Биззи қишлоқда шунақанги «тоза ҳаво йулаги» бор экан-да. Ҳаводаги соф кислород таркиби ун бир фоизга бораркан. Ҳалиги Кисловодский деганлари борку, бизда у ерга қараганда икки фоиз куп экан-а! Бу оқим биздан утиб, Оқтош орқали Тошкентга тушиб бораркан. Оқтошга бекорга нафас йули касаликлари билан оғриган беморларни даволайдиган санаторий қуришмаганда.

Поччамлар гапира туриб бирданги уринларидан сагчиб тур-

дилар-да, югуриб кетдилар. Бугалар ортига утиб куздан гойиб бўдилар. Орқаларидан дарҳол етиб борсак, улар аллақандай кишиларни қаттиқ-қаттиқ қойиётган эканлар.

— Инсоф борми узи сенларда, ахир гулини ҳам сидирасанларми. Эртага меваси пишса узларинг ейсанлар-ку!

Гуноҳкорлар узларини оқлашлари, дулана билан қизил олчанинг гули аллақандай касалга даво бўлиб, йигиб дорихонага топширишар эмиш.

Уларнинг рухсатномаларини кургач, поччам ёш боладай миқ этолмай қолдилар-да: «Ҳа, энди дорига булса...» деб шаштиларидан тушдилар.

Бизнинг қараб турганимизни қуриб: «Ана шунақа, бу ерларнинг ҳавосигинамас, дов-дарахлари, ут-уланларига ҳам шифо», дея булоқ буйига бошлар эканлар мақтанишда давом этардилар.

— «Олги» деган ут бор, узи жуда чиройли гуллайди, тупроқдан бир қаричча пастда, лолага ухшаб пиез тугади. Пиезини қуриб талқон қилинган ошқозон-ичак дардига, равочи қон босимига шифо. Зирасини айтмайсизми, илдининг қайнатмаси кузни равшан қилади. «Мадор» деган ут кексаларни ешартириб, ешларни югуртириб юборади. Кийик ути, эрмон — минг дардга дармон

Поччамни жуда яхши кураманда, қани энди уларга қолса-ю бу ердаги бари усимликка ҳеч кимни теккизмасалар. Шу тобда бутанинг тагидан ута туриб бирдан қуш уясини тушириб юбордилар. «Эҳ, бир жониворнинг уясини буздим-а мен тунка, бутун-эрта тухум қуядиган булса-чи?» дея ачиниб узларини узлари қойидилар.

Мен баҳорда курган ана шу манзараларни ҳозиргача уртоқларимга айтиб чарчамасдим. Ҳойнаҳой поччам бу сафар ҳам тоққа олиб чиқсалар керак. тоғолчалар, дуланалар роса пишгандир... Бу орзу қалбимнинг аллақасерини илтиб утди.

Айтганимдек, улар якшанба куни утинга чиқмоқчи бўлиб туришган экан. Икки уртоқлариниям ҳашарга айтиб қуйибдилар. Бизам қарашворадиган бўлдик.

Тонг отмай йулга тушдик. Қулимизда арра, дастаси узун-узун, кескир болталар... Поччамнинг айтишларича, баҳорда биз кетгандан сунг кучки бўпти.

Сал юргач, кучки босган қияликларга дуч келдик. Анчайин ваҳимали эди. Катта-катта майдонлар тарс-тарс ёрилиб, бир-биридан ажраб ётарди. Уша ериқларга беҳосдан тушиб кетсангиз борми, чиқиш даргумон. Баҳорда бегоналар гулини сидириб олган қизил

Эркин МАЛИКОВ

олча, дуланалару, булоқ тепасидаги қари толгача йуқ эди. Кучки уларни лойга қориштириб, тоғ этагига суриб ташлаган, мабодо тоғ шу кучишда кучаверса, хов этақдаги гугурт қутчасидек қуринаётган дала ҳовли, асфальт-бетон заводларига лойқа тагида қолиб кетармиш. Кучкига сабаб бўлаётган нарсa дов-дарахларнинг утин учун қирқилаётгани экан.

Биз мулжалга етгач, яхшилаб нонушта қилиб олдик-да, ишга тушдик. Аввалига мен ҳеч нарсaга тушунолмай қолдим. Ахир, анови хашарчилар катта-катта дарахларга арра солишар, дадам билан поччам уларни нимталаб, бир четга уйишарди. Мен хом-калла утин дейишса қуриган шох-шаббалару эски тунқаларни тушунган эканман-да. Поччамни танитай қолгандим. Ахир ҳозиргина узлари кучкининг, сабабини айтаётган эдилар-ку! Тавба, баҳорда бир қушнинг уясини беҳосдан бузворганларига қанчалар оҳ-воҳ қилгандилар, бариси ёлгон экан-да.

Менинг серрайиб қолганимни кургач узларича тушунтирган бўлдилар.

— Утиннинг қуруғидан қура, ҳули яхши ёнади, иссиғиям кумир сингари зур булади.

Арра тушган дарахлар гурсиллаб қулар, тилладек япроқлари атрофга тузғиб кетарди. Дарахларнинг қулаши, болталарнинг тарақ-туруқ шовқини бутун тоғни тутиб кетгандек эди. Қаторимизга бошқа утинчилар ҳам келиб қушилишган эдилар. Қулим ишга бормай қолди. бегоналар орасига тушгандек сезардим узимни.

Шу пайт елкасига милтиқ олган, кук шапкали одам пайдо бўлиб қолди. Танидим. Худога шукр, тоғ қоровули эди, ҳа-ҳа, телевизорда курганман, худди узгинаси. «Утинчи»лар ишдан таққа тухташди. Хашарчилар булса ургатилган каби «энди нима қилдик?» дегандек поччамга қарашди.

Ажаб бўпти. Дарахларнинг охи худога етди. Мана энди тоғ қоровули ҳаммамизни, шу ерда ивиришиб юрган сояларни бошлади!

Поччам қоровул ёнига борар экан, пешонасидаги терларни сидириб қуйнига қул солди. ҳа, энди қоровулга пора тиқишти-радилару, туя курдингми, йуқ!... Кузим тиниб кетди...

Аммо поччам қуйнидан пул эмас, бир варақ қоғоз чиқарди. — Мана, пули туланган, етти кубара!...

Қоровул қоғознинг унг-терсини қуриб, баҳорда поччам гул терувчиларнинг қулидаги қоғозни қуриб, қай аҳволга тушган булса, уям шундай қотди. Устига устак поччам унга зарда қилди.

— Газ бормаган жойларга арзонроқ қилиб кумир тулдириб ташлашса бўлмайдами, урмонни кесаётимиз, тоғ кучаётибди, сув омборига лой тулаётибди, ҳе, ургулдим!

— Шунақа доно экансиз кесманг, — деди қоровул ҳам жипиллаб.

— Олдинда қиш, ҳа, биродар, қиличини яланғочлаб қиш келяпти! — хомуш тортиди поччам.

Эҳ, одамлар-а, шу тобда атрофга соф ҳаво улашувчи, тоғ кучкиларининг олдини олувчи дарахлар кесилишига қишни айбдор қилаётган поччамни ҳам, қоровулни ҳам, яна билмайман, бошқа аллақимларни ҳам жуда-жуда ёмон қуриб кетдим.

ХАНДАЛАР

Уқитувчи:

- Қани Мусамат, шакллар ичидан менга фонусни топиб бер-чи.
- Бу ерда фонус йуқ, домла.
- Нега булмас экан, ана турибди-ку!
- Э-э, домлажон, варанка демайсизми?!

— Болалар, ҳамма фанлардан тутган дафтарларингизни парта устига қуйинг, мен текшириб чиқаман, — деди уқитувчи. Текшириш навбати Мусаматга келганда, уқитувчи ҳайрон бўлиб сурди:

- Сенда нега биттагина дафтар?
- Ҳаммаси шунинг ичида-да. Ахир устига «Умумий дафтар» деб ёзиб қуйилган-ку! — жавоб берди Мусамат

БИР НАФАСДА
АЙШИБ ҚУРИНГ-ЧИ

Қодир қатикдан қаттиқ қурт қотирди.
Қаттиқ қуртни қатикдан Қодир қотирди.

Тухташ томорқасига таргил тарвуз экиб, тармоқларини тараб турди.

Уч учувчи уч марта учиб, тоғ учини қучди.

Тути тутган тути турда турибди.

Ҳали Вали, Соли шולי урди.

Тоғам тоғда бир тоғора тоғолча,
Тагин бир тоғарача олча терди.

Собиҳа, Соҳиба, Забиҳа саҳифани синчиклаб уқиди.

Ортиқбой ЮСУПОВ.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва
ўсмирларининг газетаси

Бош

муҳаррир
Умида

АБДУАЗИМОВА

Таҳрир хайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА,
Раҳима ШОМАНСУРОВА,
Марат ШАФИЕВ,
Сайриддин ХОЛОВ
(масъул котиб)

IBM компютерида терилди ва
саҳифаланди. Оффсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Буюртма — Г 018.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга тошириш вақти 19.00
Топширилди — 18.30

• Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
• Манзилимиз: 700083,
Тошкент шаҳри,
• Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
• Телефон:
33-44-25